

MAITE SALORD
L'alè de les cendres

labutxaca

Maite Salord

L'alè de les cendres

Proa
Barcelona

© Maite Salord Ripoll, 2014

La primera edició en català d'aquesta obra
es va publicar a l'editorial Arrela l'any 2014

Primera edició en aquest segell: octubre del 2022
© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Grup62
DIPÒSIT LEGAL: B. 16.010-2022
ISBN: 978-84-19107-28-2

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa
a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si
necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

OBERTURA

En aquella hora del migdia, el cementeri era desert. Entre els murs blancs i els xiprers espessos, només se sentien els grinyols de les rodes rovellades del carret que duia la caixa cap a la tomba i les passes dels qui, endolats, el seguien en silenci. Mentre acompanyaven el cos a la cripta, començava un nou hivern, fred i assolellat. A ella, no li havien agradat mai, els hiverns. N'havia patit de terribles. De fam i de sang. Quan es van aturar davant el panteó de la família, el fosser va demanar si la volien veure per darrera vegada, i el marit i els fills van assentir. La tapa de fusta es va obrir i va deixar a la vista un vidre fred que li cobria el rostre. Havia estat una dona bella, de faccions petites i regulars, emmarcades per la negror d'uns cabells que haurien estat llisos si ella no s'hagués entestat a encrespar-se'ls cada divendres. Morta, continuava essent bella, però tenia la pell de cera i els ulls tancats per sempre. Llàgrimes silencioses començaren a caure pel rostre del marit. Tenia setanta anys i cap dels fills no l'havia vist plorar mai. En aquells moments, no haurien sabut dir si era més dolorós i trist veure el cos de la mare dins la caixa de fusta o el desconhort de l'home. Van davallar el taüt per l'escala estreta que duia a la cripta i el van col·locar al costat dels altres dos cossos que feia anys que hi reposaven. El fosser, en

silenci, va començar a cobrir de ciment els cantons que el tanca- ven. Més tard, ja els emblanquinaré, va murmurar l'home, com si li sabés greu aquella grisor que no deixava veure res.

Abans d'anar-se'n, el marit de la morta va quedar uns segons sol, entre aquelles parets de marès, clapades de floridura. Va fixar la mirada en la tomba dels seus pares. L'un al costat de l'al- tre. En la de la dona. Ara, tots tres reposaven junts, en un espai tan claustrofòbic i irrespirable com el que li havien deixat a na Dèlia quan es van conèixer. D'allò ja feia més de cinquanta anys i ella era una forastera tot just acabada d'arribar a l'illa. Foraste- ra i pobra. Filla de perdedors. Massa pecats junts. La vida va passar ràpid per la ment de l'home. Es va tancar els ulls amb la mà. Semblava que feia una eternitat de tot allò. L'eternitat d'un temps que ja no tenia retorn. Oblida-la, li van exigir els pares, i ell els va ignorar com mai no s'havia atrevit a fer-ho. Res del que envoltava na Dèlia no podia ser pitjor que renunciar-hi. Llavors, encara no podia imaginar-se què amagaven els seus silencis. La tristesa de la mirada. Els vells ho sabien i van callar i, ara, eren allí, junts, amb l'única companyia de les espelmes que cremaven, lentament, dins la cripta, i dibuixaven a les parets, cobertes de calç, llepades de clarors i d'ombres que embolcallaven una rea- litat oculta entre les cendres. Flames vives, mòbils, de colors canvians. De vegades, semblava que volien apagar-se, però aca- baven per tornar a mirar, amb força, cap a l'infinit. Com un diàleg de veus silencioses que es deien, es rebatien, es retreien, es recordaven o s'amorosien, mentre, a fora, el sol d'hivern co- mençava a destenyir-se i el foc fonia la cera dins el cilindre de plàstic vermell que li donava forma. L'home va sospirar profun- dament i va pujar l'escala amb pas feixuc. Amb el record dels anys viscuts amb ella, a les espatlles. Quan va ser al darrer replà, va abaixar la mirada i una glopada d'enyor el va agafar pel coll.

Feia temps, quan eren joves, havien sabut vèncer la distància. Però ell ja no tenia vint anys i el viatge de na Dèlia no tenia retorn.

L'home va ajustar la reixa de fusta de la caseta del cementeri vell, que tancava l'accés a la cripta familiar. Entre els llistons, va veure el petit altar, amb el bust d'un sant Crist damunt les tovallles de ganxet que havia fet la mare, i les làpides de marbre que penjaven a la paret. Un dia, hi gravarien el seu nom, al costat del d'ella. Darrere les seves passes, tot va quedar en silenci. El color del verdet de les parets de la cripta es barrejava amb el de les fulles que cobrien el terra. L'olor d'humitat, amb l'olor de les flors que, imperceptiblement, començaven a marcir-se. Roses vermelles i clavells blancs. També hi havia un gessamí. No vull crisantems, quan em mori. No m'agraden, són tristos i fan olor de mort. Pobre de qui em dugui crisantems. Després, amb una ombra en la mirada, na Dèlia somreia. I es va morir i ningú no li va dur crisantems. Si li haguessin pogut despullar les ombres, haurien vist infinitat de trajectes desolats, entre tombes miserables. Llàgrimes eixutes dins flors rònegues de color de carn que aguantaven dits tremolosos. Amb onze anys, la vida havia tornat, de cop, d'una negror insuportable. Com aquella tomba que ara l'acollia. Només l'home que acabava de deixar-la havia estat capaç d'esquinçar, una vegada, el vel d'anys de dol. Però, ara, ell ja no hi era. L'espai i el temps havien desaparegut. Només silenci. Un dens silenci etern que una mà va acariciar suaument. Per sort, el dia és eixut i el ciment només està un poc humit. El renou d'un poal a terra. Pinzellades destres van començar a cobrir de blanc la tomba de la dona. Així està millor. El blanc és el color més polit del món. O no, Dèlia? La veu del fosser va ressonar dins la cripta. Agenollat davant la tomba, va netejar el pinzell dins l'aigua, que va tornar blanca com la llet. Després, el va eixugar amb un pedaç,

en uns moviments pausats, primer els pèls que degotaven, després la virolla de metall. Ja està. Ara, abans que la calç s'eixugui, amb el mànec, gravaré les teves inicials. Així, sempre sabran on ets. Encara que els anys passin. Perquè passen molt de pressa, els anys. Al cap d'uns instants, l'home es va posar dret i va contemplar la seva obra. La tomba blanca, encara humida, i les lletres grises de ciment. Va somriure. Si a la teva família no li agrada, en un moment les taparé. Però així està millor, molt millor. O no, Dèlia?

Blanc. La negror tornava a desaparèixer. Roses, clavells i gessamins. La veu del fosser, un murmurí dolç. Ell no tenia por dels morts. Ella, tampoc. Només dels vius, deia sovint. I, després, callava de cop, amb aquella expressió tan seva, la boca lleugerament estreta i un moviment subtil de cap, de qui no vol continuar parlant i s'engoleix paraules com a fiblades. Els morts no fan por. Només són morts. Però fan mal. Al cap d'un temps imprecís, les passes del fosser van tornar a rompre el silenci de la cripta. Renou d'aigua que feia desaparèixer les taques blanques de calç de les rajoles vermelles. Tot ben net, per a quan et vinguin a visitar, Dèlia. Perquè vindran. La desesperació els durà aquí, cercant la certesa de la incredulitat. Fins que, amb el temps, t'acabaràs fonent, com la cera calenta, i travessaràs les pedres per anar a viure amb aquells que t'estimen. No, no em diguis res, encara. Necessitaràs temps. I ells també. No és fàcil arribar-hi. Mentrestant, jo seré aquí, al teu costat. Fins que em deixis. Fins que arribi un matí i ja no hi siguis perquè hauràs continuat el teu camí. Com ha de ser. Ja ho veus. Som vell i no he fet res més a la vida que enterrar morts. Cap dona no m'ha volgut. La gent ha explicat massa històries fosques sobre mi... No és cap pecat, parlar amb els morts. Si sabessin les coses que m'han arribat a explicar... Tu també ho faràs. Però no ho diré

mai a ningú. Serà el nostre secret. Si ho digués, em prendrien per boig i no em deixarien fer feina mai més. Que no és feina. És la meva vida.

Lentament, la foscor de la nit llarga d'hivern cobria els murs blancs i els xiprers espessos. El silenci s'anava ensenyorint del cementeri. L'estora de tombes, flanquejades per un escull de criptes ufanoses, era un mar en calma de profunditats inabastables. La figura prima del fosser travessava, lentament, les aigües negres, només puntejades per la llum feble de qualche ciri encès. Passava de la seixantena i només tenia quatre cabells grisos que li queien damunt les orelles i el clatell. Es va apujar la cremallera de l'anorac i es va ficar la mà freda a la butxaca. Ja eren les set i havia de tancar la reixa de ferro amb clau i pany. Ho feia amb recança. No li agradava deixar el cos de la dona tot just enterrat aquell migdia. Sempre li passava el mateix amb els morts acabats d'arribar a aquell redós, els misteris del qual ell guardava com un tresor. Hauria d'estar a prop d'ella. Fer-li companyia. Escoltar la seva veu. No havien parlat mai, però, en el poble, tothom es coneixia. L'home recordava quan na Dèlia hi va arribar per primera vegada. Ell encara era un fillet que duia calçons curts. Passaven poques coses, llavors. Feia només uns mesos que havia acabat la guerra i la gent intentava donar un aire de normalitat a una existència que quedaria marcada per sempre. Ella tenia, tot just, quinze anys i encara no podia imaginar-se que, un dia, moriria en aquella terra. Una terra que era com un oasi al final de la travessia d'un desert, els límits del qual volia creure, ingènua, que ja havia traspassat.

Una línia prima de lluna blanca va sortir entre un serrell de núvols com a fum. Passaven cotxes i gent a peu per la vorera. Caminaven de pressa, amb les mans a les butxaques i el coll de l'abric aixecat. El primer vespre d'hivern era gèlid. El fosser va

obrir el cademat de la bicicleta i va partir, carrer avall, cap a casa. Cap a la seva solitud. Ell no tenia ningú que l'escoltés, fora d'aquells murs que tancaven un món desconegut, ple d'éssers que maldaven per recórrer un camí sense estacions, sense mesos. Sense temps.